24/03/2021

1821-2021: Οι μεγάλες και βασιλικές ώρες του Έθνους

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Χίου, Ψαρών και Οινουσσών

Με τη φράση του σπουδαίου ποιητή Ανδρέα Κάλβου «Ἡμεῖς διά τόν Σταυρόν ἀνδρείως ὑπερμαχόμεθα» ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Χίου Ψαρών και Οινουσσών κ. Μάρκος ξεκινά την ομιλία του για τα 200 χρόνια από την Επανάσταση του 1821, με αναφορά, βεβαίως, στον Ευαγγελισμό της Θεοτόκου. Σε αυτήν, μιλώντας για το ήθος και το ποιόν των Ηρώων της Επανάστασης, αποδεικνύει το πόσο στενά συνδεδεμένη ήταν η εκκλησία με τον αγώνα για την ελευθερία του Έθνους μας.

Την ομιλία που θα διαβάσετε ολόκληρη παρακάτω, μπορείτε να παρακολουθήσετε εδώ:

Ευλογημένη η Βασιλεία του Πατρός και του Υιού και του Αγίου Πνεύματος, της μιας Αγίας, Ομοουσίου και Αδιαιρέτου Τριάδος, διότι μας εχάρισε και το σωτήριον

έτος 2021. Και δοξάζομεν του Πατρός και του Υιού την δύναμιν και Πνεύματος Αγίου υμνούμεν την εξουσίαν, διότι κατά το σωτήριον έτος 2021 εορτάζομεν την επέτειον των διακοσίων ετών από της ενάρξεως του ιερού αγώνος της εθνικής παλιγγενεσίας την 25ην Μαρτίου 1821, ο οποίος έγινε «για του Χριστού την Πίστιν την Αγίαν και της Πατρίδος την Ελευθερίαν» (Γεώργιος Κλεάνθης ο Σάμιος).

Αξία μεγάλου εορτασμού για κάθε άνθρωπο, ιδίως για κάθε Χριστιανό η αναγγελθείσα την ημέρα του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου σωτηρία του ανθρωπίνου γένους από την αμαρτία και τον πνευματικό θάνατο, διά της ενανθρωπήσεως του Υιού και Λόγου του Θεού και του καθόλου μυστηρίου της θείας Οικονομίας.

Αλλά και αξία μεγάλου πανηγυρισμού για κάθε ελεύθερο Έλληνα η απαρχή της απελευθερώσεως του Ελληνικού Γένους από του μακραίωνος ζυγού, όμοιον του οποίου δεν αναφέρει η Ιστορία, και η αποκατάσταση της ελευθερίας, η οποία υπήρξεν πάντοτε το ανώτερον εθνικόν ιδεώδες, και για την οποία διετυπώθη το σύνθημα «ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ Ή ΘΑΝΑΤΟΣ».

Χριστιανοί μου, Έλληνες!

Ο Έλληνας, το θαύμα αυτό της ανθρωπίνης ιστορίας, από τα πρώτα ίχνη της εμφανίσεώς του σε αυτήν, παρουσιάζει μοναδικόν σύμπλεγμα πνευματικής, ψυχικής, ηθικής, αισθητικής και τεχνικής ακόμη συνθέσεως, με περιοδικές ιστορικές μεγαλουργίες, από τις οποίες όμως ως Έθνος, για τα αναμφισβήτητα ελαττώματα της φυλής, κατά καιρούς εκπίπτει μέχρι ταπεινώσεως και υποδουλώσεως του σε λαούς υποδεεστέρας πνευματικής υποστάσεως και παραμένει στην ταπείνωση της δουλείας μέχρι την αναγέννηση και ανανέωση των δυνάμεων των θείων δώρων της φυλής, με τα οποία, με πραγματικές θυσίες των αγνών αιμάτων γνωστών και αγνώστων ηρώων, αποκαθίσταται, όπως κατά την Επανάσταση του 1821, στην ανθρώπινη ευδαιμονία της αληθινής ελευθερίας, η οποία συνιστά και την ανωτέρα βαθμίδα του αληθινού πολιτισμού.

Το Έθνος, αφού αποκατεστάθη στην ελεύθερη ζωή, συνεκέντρωσε όλες του τις δυνάμεις για την στερέωση και επικράτηση της ελευθερίας, ευχαρίστησε ειλικρινώς τον Θεόν για την επιτευχθείσα εθνική ανάσταση και εξεδήλωσε την ευγνωμοσύνη του με την ανέγερση λαμπρού Καθεδρικού Ναού της Ευαγγελιστρίας στην Αθήνα και χιλιάδων περικαλλών Ιερών Ναών ανά την επικράτεια, αναγνωρίζοντας ως κύριο παράγοντα του Εικοσιένα την ιερή κιβωτό, που διεφύλαξε αλώβητη και γονιμοποιό την υψηλή και αείζωο παράδοση της φυλής, μέσα στον εθνικό κατακλυσμό, δηλαδή την μητέρα, τροφό και φρουρό του Ορθόδοξη Εκκλησία.

Διότι, όταν ο Πορθητής ενεχείριζε στον πρώτο μετά την άλωση της Κωνσταντινουπόλεως Πατριάρχη την αργυρή ποιμαντορική ράβδο, συνεκρότει ακουσίως εκ νέου την ενότητα του Ελληνισμού, που είχε υποτάξει. Την συνεκρότει, κάτω από το ιερό σκήπτρο της Εκκλησίας και ανεγνώριζε εμπράκτως την υπεροχή της.

Αυτοκράτορα των Ελλήνων, αιχμάλωτο στα χέρια του Σουλτάνου, χαρακτηρίζει ο Μένδελσων Βαρθόλδυ τον Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως. Αυτός, ο αιχμάλωτος αυτοκράτορας και το επιτελείο του, το ανώτερο ιερατείο, που τον περιστοιχίζει και οι πνευματικοί του Μέραρχοι, οι Μητροπολίτες, και οι αξιωματικοί και οι στρατιώτες του, οι Ιερείς στις πόλεις και στα χωριά, όλο το απέραντο στράτευμά του εργαζόνταν από την επομένη ημέρα της αλώσεως για την απολύτρωση του Γένους. **Για πρώτη φορά στην Ιστορία των λαών εμφανίζεται με την Ορθόδοξη Εκκλησία το φαινόμενο να κρατεί ψηλά την λαμπάδα της προόδου των φώτων. Εργάσθηκε με όλες τις δυνάμεις της, για την εξάπλωση της ελληνικής παιδείας, προσδοκώντας από αυτή την ανάσταση του Έθνους. Και όχι μόνον αυτό, αλλά και, πολύ συχνά, ο ιερωμένος και ο διδάσκαλος, ο εθνικός παιδαγωγός, είναι ένα και το αυτό πρόσωπο, όπως αργότερα, όταν έλθει η μεγάλη ημέρα των θαυμάτων, ο ίδιος θα γίνει μάρτυρας και ήρωας του εθνικού αγώνος, σε ολόκληρη φάλαγγα αιματωμένων ράσων, που εκάησαν όλα στην πελώρια πυρκαγιά της εθνικής εξεγέρσεως. Και είναι ακριβώς εδώ το σημείο, που πρέπει να σαρωθούν οι άστοχες και αντιεπιστημονικές γνώμες ότι το Εικοσιένα έλαβε την έμπνευσή του από την Γαλλική Επανάσταση. Εκείνη η επανάσταση, κοινωνική πρωτίστως, είχε και σαφέστατα αντικληρική απόχρωση.**

«Καί πάλι ξαναμίλησε ἡ Πατρίδα μου

κι ἔτρεμε ἡ Ἄσπρη θάλασσα φλογάτη.

-Ἀκοῦστε! Ἐ γ ώ καβάλα δέν ἀνέβηκα

ποτέ μου στῆς Φραγκιᾶς τό ἄτι!

Εἶν’ ἡ δική μου ἡ Ἐπανάσταση

Μέ τοῦ παπᾶ τήν Πίστη σφραγισμένη.

Μέ τοῦ φτωχοῦ λαοῦ μου τήν ἀπάρνηση.

Μέ τοῦ κοτζάμπαση τό βιός ἁρματωμένη.

Κι οἱ τρεῖς μέ μιά ψυχή, μέ μιά καρδιά

στό αἷμα τους μοῦ δῶσαν βαφτισμένη

τήν ἀγγελοπλασμένη Λευτεριά!

-Ἀνέμισε τό μπαϊράκι, Ἑλλάδα μου,

κι ἡ Ἱστορία τό κράζει·

‘’ Ἡ ἐπανάσταση εἶναι γέννα σου

Εἶναι καί δέν ἀλλάζει!’’»

(Χλόη Ἀχαϊκοῦ).

Αλλά την σημαία του Εικοσιένα ύψωσαν και εκράτησαν χέρια Επισκόπων.

Υποκλινόμεθα με ευλάβεια ενώπιον των ένδεκα Πατριαρχών, των εκατόν και πλέον Μητροπολιτών και των έξι χιλιάδων Ιερέων και Μοναχών, οι οποίοι επεσφράγισαν διά του αίματός των την υπογεγραμμένη από τον Θεό ελευθερία της Ελλάδος.

Αυτή είναι η Εκκλησία μας. Μήτηρ και τροφός, αιμοδότης και ασπίδα, κιβωτός και φρουρός του Γένους και της φυλής. Ρίγος ιερό διαπερνά το σώμα μας όταν μελετούμε τις σελίδες του 1821. Σελίδες, οι οποίες δεν θα είχαν γραφεί αν δεν ήταν η Εκκλησία μας, η Πίστη μας.

Προ μιάς αντιθέτου για την Ελλάδα διεθνούς καταστάσεως μόνον ένα θαύμα

μπορούσε να αναστήσει το δούλον Έθνος. Και το θαύμα αυτό το έκανε η Εκκλησία μας. Αυτή άνοιξε τις πτέρυγές της και αγκάλιασε τους Έλληνες. Αυτή προέταξε τα στήθη της στον κατακτητή. Αυτή οργάνωσε μυστικά τον αγώνα.

Κληρικός ήταν ο Ιερομάρτυς Άγιος Πατριάρχης Γρηγόριος ο Ε΄ για τον οποίο ο ιστορικός και πολιτικός Σπυρίδων Τρικούπης είπε «Η ανεξαρτησία εγράφη το 1821. Και θέλετε να σας είπω ποίαν ημέραν; εγράφη κατά την ημέραν, καθ' ην ο μέγας Ποιμενάρχης των Ορθοδόξων λαών εξερχόμενος από τα άγια των αγίων εκρεμάσθη αγιάζων και αγιαζόμενος και τρώγων ακόμη τον άγιον άρτον και πίνων ακόμη το αίμα του Κυρίου. Εκείνην την ημέραν εγράφη το δόγμα της ανεξαρτησίας. Και θέλετε να σας είπω που εγράφη; εν ταίς καρδίαις σας. Και διά ποίας ύλης εγράφη; Διά του αίματος του Γρηγορίου. Τοιαύτη γραφή, κύριοι, αδύνατον ποτέ να εξαλειφθή» (3 Αυγούστου 1864).

Κληρικός ήταν ο Εθνεγέρτης Παλαιών Πατρών Γερμανός, ο οποίος ευλόγησε και ύψωσε το λάβαρον της Αγίας Λαύρας την 25η Μαρτίου 1821.

«Καί πνεῦμα θεῖο χύθηκε μέ μιᾶς εἰς τήν Ἁγία

Ψυχή τοῦ ἐνδόξου Γερμανοῦ, πού ἀτρόμητος ἁπλώνει

τό ξακουστό τό Λάβαρο κι ἀπό τήν Ἐκκλησία

πρῶτος προβαίνει ἀγωνιστής καί πρῶτος ξεσπαθώνει»

γιατί

«στοῦ Γερμανοῦ τό μέτωπο κρυφά γλυκοχαράζει τοῦ Γένους τό ξημέρωμα».

Κληρικός ήταν ο εκρηκτικός Αρχιμανδρίτης Γρηγόριος Δικαίος – Παπαφλέσσας, ο οποίος αφού άναψε την φλόγα της Επαναστάσεως στην Πελοπόννησο, έχυσε και το αίμά του στο Μανιάκι, για να γίνει ο τόπος εκείνος ιερός βωμός της Ελλάδος.

Κληρικός ήταν και ο μαρτυρικός Επίσκοπος Σαλώνων Ησαίας, ο οποίος προσέφερε την ζωή του στην πλαγιά του Καλλιδρόμου, για να ανοίξει ο δρόμος προς την Ελευθερία.

Κληρικός ήταν και ο θρυλικός Αθανάσιος Διάκος, ο οποίος στην γέφυρα της Αλαμάνας πολεμώντας για την Πίστη του και την Πατρίδα του έδωσε την θαρραλέα απάντηση:

«Πᾶτε κι ἐσεῖς κι ἡ πίστη σας μουρτάτες νά χαθῆτε,

ἐγώ Γραικός γεννήθηκα, Γραικός θέ νά πεθάνω»

και μετέτρεψε το σουβλί του μαρτυρίου του σε πανύψηλο κοντάρι, στην κορυφή του οποίου κυματίζει η σημαία των ιδανικών του ελευθέρου κόσμου.

Κληρικός ήταν ο ηρωικός Επίσκοπος Ρωγών Ιωσήφ, ο οποίος τέλεσε τη τελευταία Θεία Λειτουργία προ της Εξόδου, εκοινώνησε τους προμάχους και ανετίναξε τον Ανεμόμυλο του Μεσολογγίου που

«τό ράσο τοῦ Δεσπότη του φορεῖ γιά σάβανό του

καί φλογερό μετέωρο πετᾶ στόν οὐρανό του

καί θάφτεται ὁλοζώντανο• στό διάβα του τρομάζουν

τ' ἀστέρια πού τό κοίταζαν καί ταπεινά μεριάζουν»

(Ἀριστοτέλης Βαλαωρίτης)

Κληρικός ήταν ο Εθνομάρτυς Μητροπολίτης Χίου Πλάτων Φραγκιάδης, ο οποίος, αφού ενωτίσθηκε τον λόγον του Χριστού «ο ποιμήν ο καλός την ψυχήν αυτού τίθησιν υπέρ των προβάτων»(Ιωάν. ι΄,11) οδηγήθηκε στο ικρίωμα του μαρτυρίου και κατοχύρωσε αιωνίως την Ορθόδοξη Χριστιανική και Ελληνική Ταυτότητα της μυροβόλου αγιοτόκου Χίου.

Κληρικός ήταν ο Αρχιδιάκονός του Μακάριος Γαρρής, ο οποίος στοιχούμενος στην ευαγγελική επιταγή «όπου εγώ ειμί εκεί και ο διάκονος ο εμός έσται» (Ιωάν. ιβ΄, 26) ακολούθησε στην αγχόνη του μαρτυρίου τον Επίσκοπό του, με τον οποίο ήταν «συνηρμοσμένος ώσπερ χορδή κιθάρα».

Κληρικός ήταν ο **Ιερομάρτυς Σταμάτιος Χαρτουλάρης**, ο οποίος ανέμειξε το αίμα του με το αίμα του Κυρίου ο ίδιος θύμα και ιερείον.

Πιστός Χριστιανός ήταν ο ανδρείος **Θεόδωρος Κολοκοτρώνης**, ο οποίος πολεμούσε προσευχόμενος, διεβεβαίωνε ότι «ο Θεός έχει υπογράψει την ελευθερία της Ελλάδος και δεν παίρνει πίσω την υπογραφή του», και αγωνιζόταν για να «αναστήσουμε μια πατρίδα που κεφαλή θάχη τον Χριστό».

Πιστός Χριστιανός ήταν ο τίμιος **Κωνσταντίνος Κανάρης,** ο οποίος πριν και

μετά από το κατόρθωμά του στο λιμάνι της Χίου επήγε στην Εκκλησία των Ψαρών για να δεηθεί και να ευχαριστήσει τον Θεό.

«Μές τ'ἀναμμένα κύματα

τόν εἶδε νά περάση

νά πεταχθῆ σάν ἄγγελος

στά ὀλόχαρα Ψαρά

καί σάν παιδάκι κλαίγοντας

στήν Ἐκκλησία νά φθάση

κ'ἐκεῖ τ΄ὡραῖο στεφάνι του

ν'ἀφήση προσφορά.

Ἄξιο 'ς ἐμᾶς παράδειγμα

ἀγνῆς ταπεινωσύνης

νά κλίνη ὁ μεγαλόδοξος

σεμνά τήν κεφαλή

γιά νά προσφέρη ἀσύγκριτο

σημεῖον εὐγνωμοσύνης

στόν Ἕνα, πού τήν δύναμι

χαρίζει κι ἀφαιρεῖ»,

(Γεώργιος Μαρτινέλης),

και αργότερα ανήγειρε στην Αθήνα τον Ιερό Ναό των Αγίων Αποστόλων Κυψέλης.

Πιστός Χριστιανός ήταν ο ευλαβής Ιωάννης Μακρυγιάννης, ο οποίος εχαρακτήριζε την Ορθοδοξία «πολύτιμον τζιβαιρικόν», επίστευε ότι «είναι αδύνατες οι θέσες κι εμείς, όμως είναι δυνατός ο Θεός οπού μας προστατεύει», και «θρησκείαν δεν αλλάζομεν εμείς, ούτε την πουλούμεν», και διεκήρυττε ότι «όταν μου πειράζουν την πατρίδα μου και την θρησκείαν μου, θα μιλήσω, θα

ενεργήσω κι ο,τι θέλουν ας μου κάνουν».

Πιστός Χριστιανός ήταν ο στραυραετός της Ρούμελης, ο Γεώργιος Καραϊσκάκης, ο οποίος αφιέρωνε τάμα ευλαβικό, αργυρόχρυση επένδυση της εικόνος Παναγίας της Προυσιώτισσας, με τα τρία παράσημά του, τα ασημένια αστέρια (1824) .

Πιστός Χριστιανός ήταν ο Ηγεμών της Μάνης Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης, ο οποίος έγραφε στον Θεόδωρο Κολοκοτρώνη μετά τον θρίαμβο στα Δερβενάκια «Ιδού ο Θεός μεθ' ημών ως επάταξεν έθνη πολλά και απέκτεινε βασιλείς κραταιούς. Ο Παντοκράτωρ Θεός δεν μας αφήνει εις την διάκρισιν του εχθρού. Όχι, όχι βέβαια, αλλά είναι σύμμαχός μας κατά πάντα καθώς εμπράκτως πολλάκις το είδομεν και άμποτε εις το εξής διά της δυνάμεως του τιμίου και ζωοποιού Σταυρού και της ενεργείας και γενναιότητος σας ν'αφανισθή ο εχθρός εξ ολοκλήρου».

Πιστός Χριστιανός ήταν ο Πρίγκηψ Αλέξανδρος Υψηλάντης, ο οποίος έκανε την έναρξη του ιερού αγώνος με την προτροπή «Μάχου υπερ Πίστεως και Πατρίδος» διότι «είναι καιρός...να κρημνίσωμεν από τα νέφη την ημισέληνον και να υψώσωμεν το σημείον, δι' ου πάντοτε νικώμεν! λέγω τον Σταυρόν»(24 Φεβρουαρίου 1821).

Πιστός Χριστιανός ήταν ο γενναίος Οδυσσσέας Ανδρούτσος, ο οποίος ομολογούσε ότι «με την βοήθεια του Παντοδύναμου εκάμαμε ο,τι ο κόσμος δεν εκαρτέρηγε από ημάς».

Πιστός Χριστιανος ήταν ο σεμνός Μάρκος Μπότσαρης,ο οποίος έκλεισε ηρωικώς τα μάτια του με τα λόγια «μείνατε πιστοί στην πατρίδα και πιστοί δούλοι του Θεού» (8 Αυγούστου1823).

Πιστή Χριστιανή ήταν η καπετάνισσα Λασκαρίνα Μπουμπουλίνα, η οποία έγραψε στους προκρίτους και τους δημογέροντας «Υπό το σημείον του Σταυρού θα ρεύση επίσης το αίμά μου. Ευλογητός ο Θεός!».

Αυτοί εδημιούργησαν το Εικοσιένα. Αυτοί ετέλεσαν τις Μεγάλες και Βασιλικές Ώρες του Έθνους. Αυτοί επύργωσαν τον ωραιότερο πύργο στην Ελλάδα , τον πύργο της ελευθερίας.

Η ελευθερία του Έθνους μας εγεννήθη στους θόλους των Ναών μας και έζησε στα άγια θυσιαστήρια της Εκκλησίας μας. «Φως ιλαρόν» ακτινοβολεί από τα ενδότατα, ανεξερεύνητα βάθη της Πίστεως. Η χρυσή, αλύμαντη σφραγίδα της Ορθοδοξίας είναι το φυλαχτό και η πυξίδα μας για να μην χάσουμε στην πορεία

μας τον πολικό αστέρα της Ελλάδος, για να μην βρεθούμε σε κανένα μας σταθμό έξω από τους κόλπους του ευμενούς Θεού των Πατέρων μας. Ας αντλούμεν ανεάως ευκρασία, ευρωστία, εύπνοια από τις αστείρευτες πηγές της Ιστορίας μας. Πηγή γάργαρη και λαγαρή από τις πλουσιώτερες, πηγή μεγάλη, στην οποία στραγγίζουν και ανανεώνονται όλα τα νάματα του Ελληνοχριστιανισμού είναι η μυσταγωγία του Εικοσιένα.

Φτερουγίζει χερουβικά ἐπάνω ἀπ' τούς τόπους τῆς θυσίας.

Κελαϊδεῖ ἐωθινά μέσα στίς ἰαχές τῆς μάχης.

Ἀναρπάζει ἀπόκοτα στούς κόλπους της τήν πραγμάτωση τοῦ πόθου τῆς ἐλευθερίας.

Ἁγιασμένη στά λάβαρα τῶν Ἐκκλησιῶν.

Σφικτοδεμένη στό σκοινί τοῦ Πατριάρχη.

Ματωμένη στά Χιώτικα Μοναστήρια.

Ὁρμητική στίς μποῦκες τῶν κανονιῶν τοῦ Μεσολογγίου.

Ἀδούλωτη στούς πύργους τῆς Μάνης.

Φωτισμένη ἀπ' τόν δαυλό τοῦ Κανάρη.

Φλογισμένη ἀπ'τούς σπινθῆρες στό Κούγκι καί στά Ψαρά.

Κρεμασμένη στά γιαταγάνια τοῦ Μπότσαρη καί τοῦ Καραϊσκάκη.

Νικηφόρα στίς μάχες τοῦ Πετρόμπεη καί τοῦ Ἀνδρούτσου.

Εὐλογημένη ἀπ' τόν Τριαδικό Θεό.

Ἀνεκτίμητο στέμμα τῆς αἰωνίου Ἑλλάδος.

Μυσταγωγία, κατηχουμένη ἀπό τόν εὐαγγελικό λόγο τοῦ Γέρου τοῦ Μοριᾶ στούς μαθητές τοῦ Βασιλικοῦ Γυμνασίου Ἀθηνῶν κάτω ἀπ' τόν ἴσκιο τοῦ ἀρχαίου Παρθενῶνα: « Πρέπει νά φυλαξέτε τήν πίστη σας καί νά τήν στερεώσετε, διότι, ὅταν ἐπιάσαμε τά ἅρματα, εἴπαμε πρῶτα ὑπέρ πίστεως καί ἔπειτα ὑπέρ πατρίδος» (8 Ὀκτωβρίου 1838).